

**Gymnázium Příbram
(3. ročník čtyřletého a septima osmiletého gymnázia)**

Český jazyk a literatura

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Český jazyk a literatura vychází ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura, který zaujímá důležité postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. V 1. – 4. ročníku osmiletého gymnázia se realizuje vzdělávací obsah oboru Český jazyk a literatura z RVP ZV, v 1. – 4. ročníku čtyřletého gymnázia a 5. – 8. ročníku osmiletého gymnázia vzdělávací obsah téhož oboru z RVP G.

Český jazyk a literatura je povinný maturitní předmět. Skládá se ze dvou složek – literární komunikace a jazyková komunikace v 1. – 4. ročníku čtyřletého gymnázia a v 5. – 8. ročníku osmiletého gymnázia. V 1. – 4. ročníku osmiletého gymnázia se předmět skládá ze tří složek – komunikační a slohová výchova, jazyková výchova, literární výchova. Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Výuka českého jazyka a literatury úzce spolupracuje s dalšími předměty – Dějepis, Cizí jazyk, Další cizí jazyk. Hudební výchova, Výtvarná výchova, popř. přírodovědné předměty v rámci práce s odbornými texty.

Český jazyk a literatura integrují některé tematické okruhy těchto průřezových témat: Osobností a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Mediální výchova.

Týdenní hodinová dotace vyučovacího předmětu Český jazyk a literatura je tato:

1. – 4. ročník osmiletého gymnázia (nižší gymnázium): 5 – 4 – 4 – 4

5. – 8. ročník osmiletého gymnázia (vyšší gymnázium): 3 – 3 – 3 – 5

1. – 4. ročník čtyřletého gymnázia: 3 – 3 – 3 – 5

V každém ročníku připadá jedna hodina z přidělené dotace na cvičení, třída se dělí na skupiny.

Hlavním cílem předmětu je zdokonalení ústního a písemného vyjadřování žáků natolik, aby samostatně řešili jazykové a stylistické úkoly, pohotově, jazykově a věcně správně se vyjadřovali a smysluplně komunikovali. Žáci se učí pracovat s odbornými i uměleckými texty, učí se pracovat s různými jazykovými příručkami a využívat jich. V literární komunikaci si žáci osvojují základy literární kultury, učí se objektivnímu hodnocení literárních děl.

Výchovné a vzdělávací strategie

V hodinách Českého jazyka a literatury jsou pro rozvíjení a utváření klíčových kompetencí využívány následující postupy:

Kompetence k učení:

- v hodinách učitel uplatňuje aktivizující metody vedoucí k bližšímu poznávání českého jazyka a literatury
- během studia učitel umožňuje žákům zapojit se do příprav a vytváření školních akademií, vydávání almanachu, školních filmových novin, školního časopisu, do soutěží jazykových, literárních i novinářských
- učitel vede žáky k samostatnému a kritickému vyhledávání informací z různých zdrojů při zpracovávání referátů, popř. seminárních prací

Kompetence k řešení problémů:

- učitel umožňuje žákům spolupracovat na školních a meziškolních jazykových projektech
- učitel nabízí žákům metody vedoucí k hlubšímu uvažování o problému (diskuse, metody kritického myšlení)

Kompetence komunikativní:

- učitel dává žákům prostor pro vyjádření a obhajobu vlastních názorů formou písemnou i ústní
- učitel vede žáky k tomu, aby adekvátně k situaci formulovali svoje myšlenky, přiměřeně věku používali odbornou terminologii

Kompetence sociální a personální:

- v rámci skupinové práce učitel dává žákům prostor pro uplatnění svých individuálních schopností, vědomostí a dovedností

Kompetence občanská:

- učitel žáky prostřednictvím literárních děl, návštěv filmových a divadelních představení seznamuje se současným i minulým životem, vede je k zájmu odpovědné postoje k otázkám sociálním, kulturním, ekonomickým i ekologickým

Kompetence pracovní:

(pro 1. – 4. ročník osmiletého gymnázia)

- je kladen důraz na individuální přístup k žákům (rozdílné typy úloh dle zvládnutých dovedností)
- žáci jsou vedeni k dramatizaci textu, k uměleckému přednesu

Ročník: 3. ročník 4letého G a septima 8letého G

Očekávané výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky, přesahy, vazby
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - objasní rysy české literatury v období romantismu, realismu a naturalismu - na konkrétních dílech vyhledá typické rysy těchto uměleckých směrů a porovná je se znaky ve světové literatuře - vyhledá česká specifika - vystihne podstatné znaky českého sambo-lismu, impresionismu, dekadence, zaměří se na básnické prostředky a témata - odhalí vliv světové avantgardy na českou avantgardu, vyhledá společné a odlišné rysy tvorby - objasní odraz války v české literatuře a její specifika - popíše znaky uměleckých proudů meziválečné české literatury, představitele a tematiku - vystihne podstatné znaky vývoje české literatury po 2. světové válce, témata a představitele - využívá znalostí o větných členech a jejich vztazích, o aktuálním členění výpovědi a o druzích vět podle záměru mluvčího k účinnému dorozumívání, logickému strukturování výpovědi a k odlišení záměru mluvčího - vědomě užívá různých jazykových a syntaktických prostředků s ohledem na konkrétní situace - sděluje a vysvětluje nové poznatky, názory 	<ul style="list-style-type: none"> - vývoj české literatury v 19. století - česká literatura přelomu 19. a 20. století - česká avantgarda - první světová válka v české literatuře - meziválečná literatura - literatura v Čechách po druhé světové válce - syntax, větná stavba (větné členy, vztahy), výpověď, aktuální větné členění, textová syntax, základy valenční syntaxe 	<p>VMEGS: Žijeme v Evropě</p> <p>MV: Média a mediální produkce, Role médií v moderních dějinách</p>	<p>DEJ – historický kontext daného období</p> <p>ZSV – filozofické směry 19. a 20. století</p> <p>HUV a VV – umělecké směry 19. a 20. století</p>

<ul style="list-style-type: none"> - napíše seminární práci z oblasti jazykové nebo literární - posuzuje a interpretuje komunikační účinky textu, svá tvrzení argumentačně podpoří všestrannou analýzou textu - píše odborné i neformální referáty -interpretuje a analyzuje základní útvary odborného stylu - rozpozná postoje a různé názory z hlediska vlastních zkušeností - v mluveném projevu vhodně užívá nonverbálních prostředků řeči a interpretuje je v řeči - v mluveném projevu vhodně volí výrazové prostředky - vyhledává informace z příruček, knih, internetu - najde konkrétní informaci na internetu a ověří správnost v nezávislém zdroji - vytvoří anotaci odborné knihy - zpracovává z odborného textu výtahy, výpisky, konspekty - používá různé prostředky textového navazování vedoucí ke zvýšení srozumitelnosti, přehlednosti a logické souvislosti; rozčlení text podle jeho obsahově tematické složky - vhodně užívá základy konverzace - efektivně a samostatně využívá různých informačních zdrojů 	<ul style="list-style-type: none"> - styl odborný - úvaha, výklad - styl prakticky odborný 	<p>OSV: Seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů – organizace třídních diskusí k aktuálním problémům ve společnosti a ve škole</p>	<p>BIO, CHE, FYZ, ZMP – Práce s odbornými texty</p>
---	---	--	---

Vysvětlivky: OSV – Osobnostní a sociální výchova, MV – Mediální výchova, VMEGS – Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, DEJ – Dějepis, ZSV – Základy společenských věd, HUV – Hudební výchova, VV – Výtvarná výchova, BIO – Biologie, CHE – Chemie, FYZ – Fyzika, ZMP – Zeměpis

Komentář

Ukázka ze ŠVP Gymnázia Příbram obsahuje v charakteristice vyučovacího předmětu všechny požadované údaje, a to ve velmi přehledné a srozumitelně podané formě. Díky tomu, že se v charakteristice popisuje předmět jak na nižším, tak na vyšším stupni gymnázia, získává čtenář ucelený vhled do pojetí předmětu.

V případě výchovných a vzdělávacích strategií v takto pojatém ŠVP by bylo možná vhodnější rozlišit strategie pro nižší a vyšší gymnázium, a tímto způsobem naznačit postupné zvyšování nároků na žáky. Strategie jsou většinou formulovány výstižně, poněkud diskutabilně působí strategie uvedené ke kompetenci pracovní (v textu vyznačeny žlutě). Domníváme se, že dané strategie jsou zaměřeny i šířeji než pouze na pracovní kompetenci a že zvláště první z nich je jistě uplatňována i na vyšším stupni gymnázia.

Předkládaná ukázka zastupuje jeden z typů zpracování učebních osnov vyučovacího předmětu Český jazyk a literatura, který detailně popisuje v rozpracovaných očekávaných výstupech rozvíjené schopnosti a dovednosti žáků v daném předmětu, k nimž je ve stručné podobě přiřazeno učivo. Tento postup odpovídá záměru kurikulární reformy, jež se zaměřuje zejména na činnosti ve výuce.

Vzhledem k požadavkům na strukturu učebních osnov by bylo potřeba doplnit k tematickým okruhům začleněných průřezových témat ještě náměty, činnosti, jak je nabízí RVP G, nebo jak si zvolí sami učitelé. Například v uvedeném průřezovém tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech by se k tematickému okruhu Žijeme v Evropě mohlo doplnit například – významní Evropané: výběrová mozaika světově významných představitelů evropské politiky, vědy a kultury; významní Evropané a jejich vliv na českou politiku, vědu a kulturu.